

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LIETA ANDERSONE pret LATVIJU

(Iesniegums Nr.301/12)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2019.gada 5.septembris

Šis spriedums ir galīgs, bet tajā var tikt izdarītas redakcionālas izmaiņas.

Lietā “Andersone pret Latviju”,

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā komiteja šādā sastāvā:

André Potocki, priekšsēdētājs,

Mārtiņš Mits,

Latif Hüseyinov, tiesneši,

un *Milan Blaško*, nodaļas sekretāra vietnieks,

pēc apspriešanās slēgtā sēdē 2019.gada 9.jūlijā,

pasludina šādu spriedumu, kas pieņemts šajā datumā:

TIESVEDĪBA

1. Lietas pamatā ir iesniegums (Nr.301/12), kuru saskaņā ar Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencija”) 34.pantu 2011.gada 7.decembrī Tiesā pret Latvijas Republiku iesniedza Latvijas pilsoņe Tatjana Andersone (“iesniedzēja”).

2. Latvijas valdību (“Valdība”) pārstāvēja tās pārstāve K.Līce.

3. 2014.gada 2.aprīlī sūdzība par tiesvedības ilgumu tika nosūtīta Valdībai un iesniegums pārējā daļā saskaņā ar Tiesas Reglamenta 54.punkta 3.apakšpunktu tika atzīts par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

FAKTI

4. Iesniedzēja ir dzimusi 1978.gadā un dzīvo Kalnciemā.

5. 1999.gada 11.oktobrī iesniedzēja ar prasību par goda un cieņas aizskārumu vērsās tiesā pret diviem policijas darbiniekiem un Iekšlietu ministriju. Divu rajona tiesu tiesneši atstatīja sevi no lietas izskatīšanas. 2000.gada 10.februārī lietu saņēma Bauskas rajona tiesa un uzsāka tās izskatīšanu.

6. 2001.gada 22.novembrī tiesvedība tika apturēta, lai iesniedzēja saņemtu eksperta atzinumu. 2002.gada 4.februārī Bauskas rajona tiesa uzaicināja iesniedzēju izpildīt savu pienākumu segt izdevumus un sniegt balss paraugu, kas ekspertiem bija nepieciešams izvērtējuma veikšanai. 2002.gada 25.maijā Bauskas rajona tiesa pieprasīja iesniedzēju sniegt informāciju par to, vai šie pienākumi ir izpildīti. Tā norādīja arī to, ka šāda kavēšanās paildzina lietas izskatīšanu. 2002.gada 1.jūnijā iesniedzēja paziņoja tiesai par savām grūtībām samaksāt summu aptuveni 150 Latvijas latu (LVL) apmērā (aptuveni 213 eiro (EUR)), kas bija nepieciešama eksperta atzinuma saņemšanai, un paskaidroja, ka viņai nepieciešams vairāk laika, lai sakrātu nepieciešamo naudas summu. Balss paraugs tika iesniegts 2003.gada 19.augustā, un eksperta atzinums tika saņemts 2003.gada 10.septembrī. 2004.gada 29.janvārī Bauskas rajona tiesa atsāka lietas izskatīšanu.

7. Vienlaikus 2004.gada 20.janvārī iesniedzēja grozīja savu sākotnējo prasību, palielinot lūgtās kompensācijas apmēru. Tā rezultātā mainījās strīda piekritība, un 2004.gada 29.janvārī lieta tika nosūtīta Rīgas apgabaltiesai jaunai izskatīšanai kā pirmās instances tiesai.

8. Ar 2007.gada 7.marta spriedumu Rīgas apgabaltiesa noraidīja iesniedzējas prasību. 2010.gada 8.aprīlī šo spriedumu spēkā atstāja apelācijas instances tiesa un 2011.gada 28.septembrī – Augstākās tiesas Civillietu departaments.

9. Kopumā tiesas sēdes tika atliktas trīs reizes tikai tāpēc, ka iesniedzēja vai viņas pārstāvis nepamatoti neieradās uz tām, vai tāpēc, ka pārstāvis nevarēja piedalīties tiesas sēdē, kā rezultātā izskatīšana aizkavējās gandrīz 10 mēnešus. Tiesas sēdes tika atliktas septiņas reizes tiesneša slimības vai tiesneša ar citu pienākumu pildīšanu saistītas prombūtnes dēļ un divas reizes tāpēc, ka nacionālās tiesas nebija pienācīgi informējušas iesniedzējas pārstāvi par tiesas sēdēm, tādējādi kopumā aizkavējot lietas izskatīšanu par vairāk nekā trīs gadiem. Turklāt iesniedzējas apelācijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas spriedumu tika saņemta 2007.gada 26.martā; pirmā sēde tika nozīmēta pusotru gadu vēlāk – 2008.gada 23.septembrī. Attiecībā uz kasācijas tiesvedību atzīmējams, ka lieta tika nosūtīta Augstākajai tiesai 2010.gada 24.maijā, un spriedums rakstveida procesā tika pasludināts 2011.gada 28.septembrī, tas ir, vairāk nekā gadu un četrus mēnešus vēlāk.

JURIDISKAIS ASPEKTS

I. VALDĪBAS LŪGUMS SVĪTROT LIETU SASKAŅĀ AR KONVENCIJAS 37.PANTU

10. Pēc neveiksmīgām sarunām par iespēju slēgt mierizlīgumu 2014.gada 10.jūlijā Valdība iesniedza vienpusējo deklarāciju, lai atbilstoši Konvencijas 37.pantam atrisinātu šajā iesniegumā izvirzītās sūdzības.

11. Ar 2014.gada 12.augusta vēstuli iesniedzēja puda neapmierinātību ar vienpusējās deklarācijas noteikumiem.

12. Tiesa atgādina, ka noteiktos apstākļos lietu var svītrot no izskatāmo lietu saraksta saskaņā ar 37.panta 1.punktu, pamatojoties uz Valdības-atbildētājas vienpusējo deklarāciju, pat ja iesniedzējs vēlas turpināt lietas izskatīšanu. Tas, vai šāda svītrošana var tikt piemērota konkrētā lietā, ir atkarīgs no tā, vai konkrētā vienpusējā deklarācija sniedz pietiekamu pamatu secināt, ka Konvencijā garantētās cilvēktiesības nepieprasa lietas turpmāku izskatīšanu (skat. *Tahsin Acar pret Turciju* (sākotnējais iebildums) [Lielā palāta], Nr.26307/95, 75.rindkopa, 2004.gada 8.aprīlis).

13. Ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus un piedāvāto atlīdzības apmēru, Tiesa secina, ka Valdība nav sniegusi pietiekamu pamatu, lai secinātu, ka Konvencijā un tās Protokolos garantēto cilvēktiesību aizsardzība nepieprasītu lietas turpmāku izskatīšanu (skat. *mutatis mutandis Magoch pret Poliju*,

Nr.29539/07, 19.rindkopa, 2010.gada 2.februāris, un *Kurs pret Ukrainu* [Komiteja], Nr.48956/06, 8.rindkopa, 2017.gada 4.maijs).

14. Tādējādi Tiesa noraida Valdības lūgumu svītrot lietu no izskatāmo lietu saraksta saskaņā ar Konvencijas 37.pantu un turpinās izskatīt lietas pieņemamību un būtību.

II. KONVENCIJAS 6.PANTA 1.PUNKTA IESPĒJAMS PĀRKĀPUMS

15. Iesniedzēja sūdzējās, ka tiesvedības ilgums neatbilda prasībai par “saprātīgu termiņu”, ko aizsargā Konvencijas 6.panta 1.punkts, kas noteic šādi:

“Ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu [...] pamatotību, uz [...] lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos [...] tiesā”.

A. Pieņemamība

16. Tiesa atzīmē, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35.panta 3.punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tā arī norāda, ka tā nav nepieņemama citu iemeslu dēļ. Tādējādi tā ir jāatzīst par pieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

B. Lietas būtība

17. Tiesa atgādina, ka tiesvedības ilguma pamatotība ir jāvērtē katras lietas apstākļu gaismā un ņemot vērā tādus kritērijus, kā lietas sarežģītība, iesniedzēja un kompetento iestāžu rīcība un strīdā skartās iesniedzēja intereses (citu starpā skat. *Frydlender pret Franciju* [Lielā palāta], Nr.30979/96, 43.rindkopa, 2000.gada 27.jūnijs). Tikai kavēšanās, kas attiecināma uz valsti, var būt par pamatu secinājumam, ka nav ievērots “saprātīgs termiņš” (skat. *Humen pret Poliju* [Lielā palāta], Nr.26614/95, 66.rindkopa, 1999.gada 15.oktobris). Attiecībā uz iesniedzējas rīcību Tiesa iepriekš ir secinājusi, ka personai tikai jāizrāda rūpība savu procesuālo pasākumu īstenošanā, jāatturas no novilcināšanas taktikas un jāizmanto nacionālajās tiesībās pieejamie līdzekļi, lai saīsinātu tiesvedības ilgumu (skat. *Unión Alimentaria Sanders S.A. pret Spāniju* 1989.gada 7.jūlijs, 35.rindkopa, A sērija, Nr.157).

18. Vērā ņemamais periods sākās 1999.gada 11.oktobrī un noslēdzās 2011.gada 28.septembrī. Tādējādi trīs jurisdikcijas līmeņos process ilga gandrīz 12 gadus.

19. Tiesa ņem vērā, ka civillieta nebija sarežģīta. Iesniedzējas vai viņas pārstāvja neattaisnotas neierašanās uz tiesas sēdēm rezultātā lieta tika atlikta vairākas reizes, taču tas būtiski neietekmēja tiesvedības ilgumu (skat. 9.rindkopu iepriekš). Attiecībā uz sākotnējās prasības grozīšanu atzīmējams, ka iesniedzēja varēja paredzēt un viņai bija jāņem vērā, ka saskaņā ar tolaik spēkā esošajiem nacionālajiem tiesību aktiem tas novedīs

pie lietas jaunas izskatīšanas. Turklāt Tiesa uzskata, ka iesniedzēja nav izrādījusi nepieciešamo rūpību procesuālo pasākumu īstenošanā, kas bija nepieciešami, lai saņemtu eksperta atzinumu, jo viņa laikus neiesniedza nepieciešamo balss paraugu. Lai gan Tiesa neuzskata, ka iesniedzēju var vainot par viņas nespēju segt izdevumus par eksperta atzinumu, šī iemesla un citu iepriekš minēto iemeslu dēļ radīto kavēšanos nevar attiecināt arī uz valsti.

20. Attiecībā uz valsts institūciju rīcību atzīmējams, ka tās bija atbildīgas par deviņu tiesas sēžu pārcelšanu, kā rezultātā tiesvedība tika pagarināta par vairāk nekā trīs gadiem, un vēl trīs gadu bezdarbības periodiem apelācijas instances tiesā un Augstākajā tiesā, kas būtiski paildzināja kopējo tiesvedības ilgumu. Tiesa iepriekš bieži ir konstatējusi Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumus lietās, kurās apskatīti šai lietai līdzīgi jautājumi (skat. *Frydlender*, citēts iepriekš).

21. Izskatot visus Tiesai iesniegtos materiālus, Tiesa uzskata, ka Valdība nav sniegusi nevienu faktu vai argumentu, kas varētu pārliecināt Tiesu izdarīt citu secinājumu šajā lietā. Iesniedzējas rīcība nevar attaisnot kopējo valsts institūciju rīcību un pieļauto būtisko kavēšanos lietas izskatīšanā. Ņemot vērā tās judikatūru šajā jautājumā, Tiesa uzskata, ka tiesvedības ilgums izskatāmajā lietā bija pārmērīgs un tas neatbilda prasībai par “saprātīgiem termiņiem”.

Tādējādi ir pārkāpts 6.panta 1.punkts.

III. KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

22. Konvencijas 41.pants noteic:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās Protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību”.

A. Kaitējums, izmaksas un izdevumi

23. Iesniedzēja lūdza piešķirt kompensāciju 50 000 Latvijas latu (LVL) (aptuveni 71 144 eiro (EUR)) apmērā par zaudējumiem un nemateriālo kaitējumu. Viņa nelūdza atlīdzināt izmaksas un izdevumus, kas radušies tiesvedībās nacionālajās tiesās vai šajā Tiesā.

24. Valdība viedokli šajā jautājumā nesniedza.

25. Tiesa nesaskata cēloņsakarību starp konstatēto pārkāpumu un zaudējumiem, ko iesniedzēja apgalvo, ka ir cietusi; tāpēc tā noraida šo lūgumu. Tomēr Tiesa uzskata, ka iesniedzējai ir nodarīts nemateriāls kaitējums. Balstoties uz taisnīguma principu un ņemot vērā, ka daži kavēšanās posmi nebija attiecināmi uz valsti, Tiesa iesniedzējai piešķir kompensāciju 6 000 EUR apmērā.

B. Nokavējuma procenti

26. Tiesa uzskata, ka nokavējuma procentu likme ir vienāda ar Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi, kurai pieskaitīti trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ, TIESA VIENBALSĪGI

1. *Noraida* Valdības iesniegto vienpusējo deklarāciju un tās lūgumu svītrot lietu no Tiesā izskatāmo lietu saraksta;
2. *Atzīst* sūdzību par tiesvedības ilgumu par pieņemamu izskatīšanai;
3. *Nolemj*, ka ir noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums;
4. *Nolemj*
 - a) ka valstij-atbildētājai trīs mēnešu laikā jāizmaksā iesniedzējai 6 000 EUR (seši tūkstoši eiro) par nemateriālo kaitējumu, pieskaitot jebkurus ieturamos nodokļus;
 - b) ka sākot no augstāk minētā trīs mēnešu termiņa iestāšanās līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi nokavējuma periodā, pieskaitot tai trīs procentpunktus;
5. *Noraida* iesniedzējas lūgumu par taisnīgu atlīdzību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas reglamenta 77.punkta 2. un 3.apakšpunktam rakstveidā paziņots 2019.gada 5.septembrī.

Milan Blaško
sekretāra vietnieks

André Potocki
priekšsēdētājs